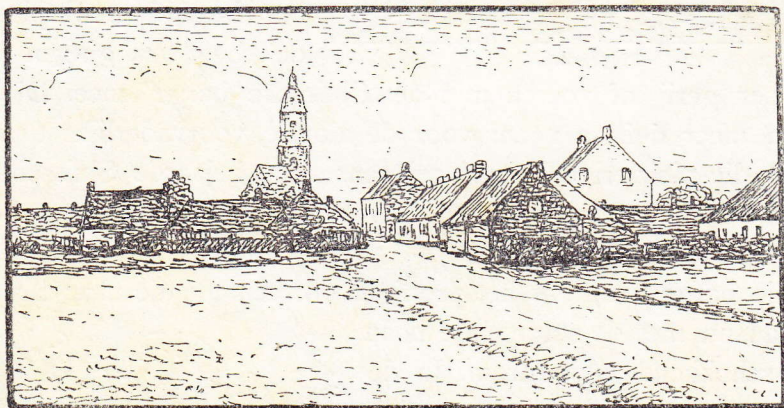

NAAR BRUGGE.

De trein, die ons van Kortrijk over Rousselare naar Brugge voerde, reed door 't hartje van West-Vlaanderen, eene bekoorlijke, gezellige streek, waar 't zacht golvende land verdeeld is in kleine akkers, met geboomte omzoomd, door kronkelende wegen gescheiden; waar groepen boerenwoningen en hutten vroolijk afsteken tegen 't groen; waar zoo menig vriendelijk torentje achter 't loover of op een heuveltje verrijst.

De roode stationnetjes en de vuil-witte baanwachtershuisjes langs de spoorlijn vloeken tegen 't lieve landschap. Maar wat wilt ge? Vlaan-

Canegem (W. Vlaanderen).

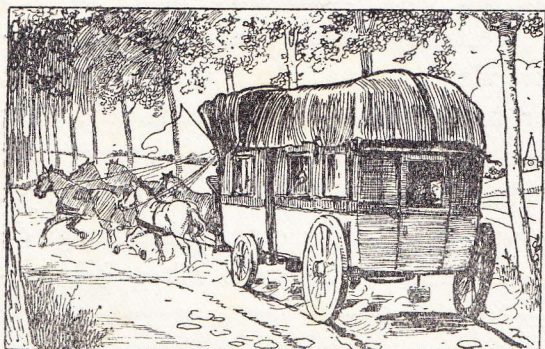
deren moest met zijn tijd mee, mocht niet afgelegen blijven. De bewoners vroegen dringend „ijzeren wegen” en kregen ze ten laatste.

— Ach Mijnheer, zei toen een oud geneesheer, die in deze streek woonde, tot een vermaard schrijver ¹⁾, welk een ommekeer! Wij bezaten niets dan eene oude, stootende, slecht tusschen hare riemen hangende diligence om de gemeenschap met Brugge, dat wil zeggen met het overig deel van de wereld, te onderhouden. Zij was altijd ledig en niemand toonde er zich verbaasd over, want haar conducteur hield aan alle herbergen op en men besteedde een halven dag om den tocht te maken.

¹⁾ Havard.

Somtijds beschaamd van altijd met een ledig voertuig te rijden, noodigde de door het vele gebruik van hartversterkingen opgevroolijkte conducteur dan een of ander bedelaar, om kosteloos op de harde kussens van zijn plomp rijtuig plaats te nemen. 'k Vraag verschooning, zeide deze meestal, voor een ander maal houd ik mij aanbevolen, doch heden ben ik een weinig gehaast.

En nu, Mijnheer, tien treinen per dag! Thorhout zal weer worden

Diligence.

wat het eenmaal was, het middelpunt van het handelsvertier, eene levendige, welvarende stad. —

De verkeersmiddelen in het Noorden der provincie waren toen al niet beter. Zij, die zich uit 't Brugsche Vrije naar de hoofdstad, de marktplaats, wilden begeven, gingen te voet,

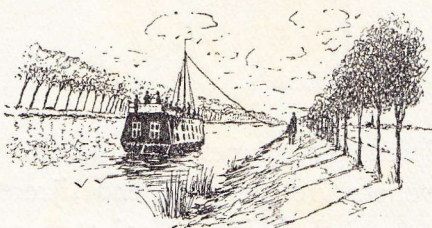
reden per gerij of voeren met de „Sluissche barge” mee. Die barge was een meer deftige naam voor de aloude, voorvaderlijke trekschuit.

— O die plezierige barge! zei eens eene bejaarde Sluissche dame tot ons, terwijl ze hare oogen, verteederd bij de vroegere herinneringen, opsloeg.

O! die barge, toen was het prettiger om een tochtje naar Brugge te doen dan nu met de stampende boot of de schokkende stoomtram. In de barge zaten we gezellig bijeen, vroolijk pratende, onderwijl breiende of haken-de, 's winters de voeten op eene warme stoof. Dan gebruikten we een versnaperingje, zongen eens een versje en waren te Brugge eer we er aan dachten. De mannen rookten eene lange pijp. 't Was gezellig, heel gezellig!

Onlangs zaten we in den trein van Brugge naar Heyst. Aan alle stations, en er zijn er veel langs dat eindje lijn, stopten we. Eenige vrouwtjes van de kust gromden over dat gedurig stilstaan. Wat is de mensch gauw verwend! Vanzelf kwam het gesprek over den ouden tijd.

— Ja, zei een der moedertjes berouwvol, we mogen algelijk ¹⁾ niet

Sluissche barge.

¹⁾ toch.

klagen! Weet ge 't nog, Slina, als we met de vischkarre naar Brugge reden!

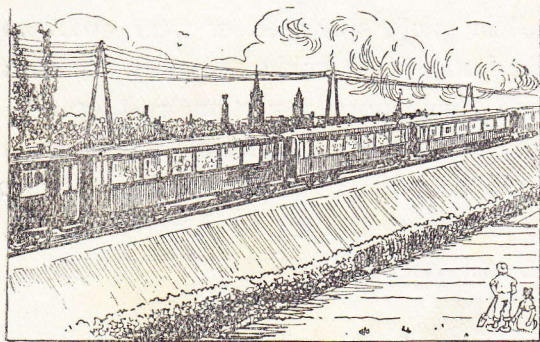
— Zwiġ, zwiġ! riep de andere. 't Was entwat ¹⁾ met die vischkarre!

— Ge spreekt zeker over de oude diligence? vroegen wij.

— Ja, menheere, de vischkarre was een wagen, die twee keeren te week, den Woensdag en den Zaterdag, van Heyst naar Brugge reed, langs Ramscapelle en Dudzele. Ze vertrok om drie ure 's morgens. Als we mee moesten, werden we te tweeën geklopt. Ah! in den winter zagen we af! We hadden pullen met warm water, die we te Dudzele nog eens lieten opvullen. De mannen — en vele vrouwen ook — dronken daar een druppelke.

Diligences, barges, vischkarren, ze zijn nu zoo goed als verdwenen. Met de Zaterdagse markt ziet men nog wel eens eene omnibus, opgevuld met dikke boeren en blozende boerinnen.

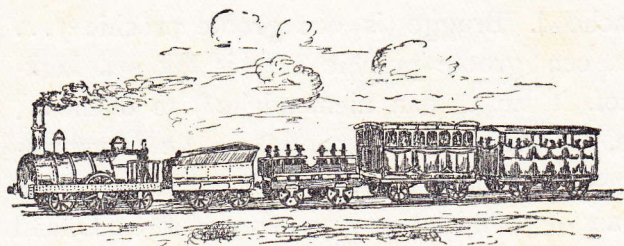
Het spoor was dus waarlijk eene groote verbetering, al waren die eerste treinen geen bloktreinen. Neen, geruimen tijd bleef het hier een

Bloktrein.

primitieve dienst. 't Is nog zoo lang niet geleden, dat er gemengde treinen reden. De locomotief trok behalve passagiers, ook goederenwagens langs steden en dorpen, en men raadt wat er gebeurde in schier elk station. Heeren en dames-reizigers werden op een zijspoor geplaatst en machinist en werk-

volk gingen lustig aan 't manoeuvreeren! Voor de drinkebroers was het toen een goede tijd, want overal hadden ze gelegenheid warmte of koude te verdrijven, verdriet te versmoren of vreugde te beklinken. Ja, zoo tusschen de bedrijven door, legde men wel eens kaartje en een gediensstige treinwachter kwam dan melden, dat de reis voortgezet kon worden. Soms wilde hij wel even wachten, tot 't partijtje uit was. Op die lijnen reden ook zoogenaamde „bel-

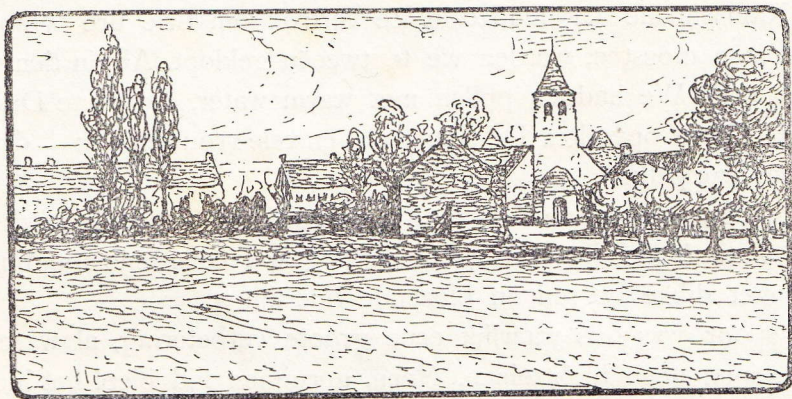
Oude trein.

¹⁾ wat,

paires" — locomotief, goederenwagen en passagiersafdeelingen uit één stuk — koffiemolens noemde het volk ze.

Een onzer vrienden maakte dikwijls de reis met de koffiemolens mede. Op zekeren dag wilde 't ding tusschen twee stations niet vooruit.

Eenige welwillende passagiers stapten uit den wagen, staken een

Vichte.

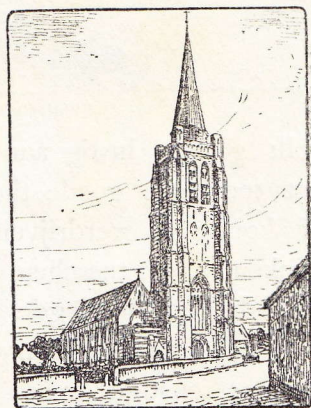
handje toe, kregen de „belpaire" in gang, sprongen er weer op... en waarachtig 't had geholpen. De koppigaard sukkelde voort. En toch ook die koffiemolens schokten de kleine dorpen uit hun rust op.

We zijn weer afgedwaald. Immers, we zaten op den trein naar Brugge en verlustigden ons in 't bekoorlijk landschap van Vlaanderen, met het vaste voornemen deze provincie in alle richtingen te doorkruisen. We knoopten een gesprek aan met een vriendelijken landman.

— Waar ga je naar toe? vroeg hij in zijne schilderachtige taal.

— Naar Brugge. Eene schoone stad niet-waar?

— Een schoone stêe,¹⁾ herhaalde de boer lachend. Brugge is een groote prochie²⁾... ja, een groote prochie... 't is lijk een kerkhof. 't En ès daa niemendalle³⁾ te doene... ja, in Meie met de pand⁴⁾ en de bloedprocessie... ton⁵⁾ komt er volk van alle kanten van de Belgieke en van Vrankrijk en Olland en van Ingeland... allez van alle (h)oecken. As je entwat⁶⁾ wilt zien, je moet ton naa Gent gaan of naa Antwerpen en Brusselle... daa zoe je jen oogen uitkieken,⁷⁾

Kerk van Vlamertinghe.

¹⁾ Stede, ²⁾ prochie-parochie-dorp, ³⁾ niets, ⁴⁾ foor-jaarmarkt, ⁵⁾ dan, ⁶⁾ iets, ⁷⁾ uitkieken.

maa in Brugge... een groot kerk(h)of... 't Zien vele prochies waa dat 't er meer te doene es as te Brugge.

Ja, onder de muren van Vlaanderens aloude hoofdstad wonen talrijke lieden, die een dergelijk oordeel over 't voormalig „Venetië van 't Noorden" vellen... of beter niet vellen, want ze vinden aan Brugge zoo weinig bijzonders, dat ze er ook hun geest niet mee vermoeien.

Terwijl we dit bedachten, ratelde de man maar voort.

— Te Brugge zien torren... (h)ooge, maar die zie je in vele prochies ook. ¹⁾ En ton d'Holle ²⁾... men joengen ³⁾ in schole ee ⁴⁾ geleerd, dat da een schoon batimènt ès... maa 'k peize ekik da je schoolmeestere moe zijn om dadde schoone te vienden, Z'ès biekans ⁵⁾ zoo zwart of a stove... En ton ol die vaarten... in de zummere ⁶⁾ lik ⁷⁾ nu, ah! ze stinken! 't Moet algeliëk ⁸⁾ 'nen grooten farceur gewist hèn ⁹⁾ die tegen je zei, daa Brugge een schoone steê es.

Wie weet hoe lang onze vriend nog met zijne strenge critiek zou voortgegaan zijn, als niet iets anders zijne aandacht had komen boeien.

Aan een klein station stapten twee nonnen met een kindje van misschien anderhalf jaar in onzen wagen.

De landman bezag den kleine gedurende eenige stonden en, bekend met de gewoonten zijner provincie, vroeg hij aan eene der begeleidsters:

— Zustere, 't is zeker een weezekind?

— . . Jaa 't, 't ee ¹⁰⁾ geen oogen genoeg om te kieken ¹¹⁾.

Inderdaad het weesje zag verwonderd naar al 't vreemde in zijn omgeving, naar de reizigers, de venstertjes, de voorbijvliegende boomen. Ook op ons vestigde het zijne groote oogen... en die blik ontroerde ons tot in 't diepst der ziel.

Een weezekind! Een weesje! En we dachten aan de stervende moeder, die heengaan moest, maar voorzeker niet heengaan kòn... die haar brekenden blik gericht hield op heur lieveling, 't wicht dat onbewust de moeder kende... en er toch nimmer eene bezitten zou.

Arme kleine! Geen liefderijk, minnend, opofferend moederhart! Nauwelijks in de wereld en reeds wees!

En daarbuiten baadde 't landschap zich in 't heerlijk zonnelicht... daar kwinkelerden de vogelen, daar gonsden de kerfdiertjes, daar lachte de beke... daar was alles weelde. Welk eene tegenstelling!

¹⁾ Dit is inderdaad zoo, ²⁾ En dan de Halle, ³⁾ jongen, ⁴⁾ heeft, ⁵⁾ bijna, ⁶⁾ Zomer, ⁷⁾ gelijk, ⁸⁾ algeliëk = toch, ⁹⁾ een grappenmaker geweest hebben (zijn), ¹⁰⁾ 't heeft, ¹¹⁾ kijken.

Deze ontmoeting drukte onze stemming terneer . . . en 't was of Vlaanderen, dat daar voorbijsnelde, iets van zijne bekoorlijkheid had verloren.

We zagen het sterfhuys. . . .

Als in Vlaanderen iemand gestorven is, hangt men eene lantaarn met

Sterfhuys.

brandende kaars nevens de deur of men zet een kruis tegen den muur. Ook legt men strooien kruisen aan de hoevepoort en aan den weg.

En de voorbijgangers maken het teeken des kruises en „lezen” een „onze vader en wees gegroet” voor den doode.

Geburen en vrienden komen naar het lijk zien en strooien er met een palmtakje wijwater over.

's Nachts wordt er in het sterfhuys gewaakt. Wakers of waaksters moeten voedsel en drank hebben . . . 't liefst genever, tenminste te lande toch.

Bijgeloovige lieden — en die zijn er in Vlaanderen nog veel — werpen wat gewijden palm in den waterput om den putduivel te bedwingen en leggen de(n) overledene een kerkboek op den mond, om den booze te beletten in 't lichaam te dringen.

Dat bijgeloof beweegt ook den knecht eener hoeve, op den morgen der begrafenis zijne paarden in te fluisteren, dat deze een lijk moeten vervoeren, want moest hij dit nalaten — zoo meent hij — dan zouden de dieren lastig zijn en misschien op hol slaan, en tegelijkertijd zegent hij ze met gewijd water.

Bij Gezelle lezen we het ook. Hij laat den knecht, die de paarden voor eene begrafenis kamt, aldus spreken:

„Baai,” zoo sprak hij „Baai en Blesse,
heden moeten . . . stille! fraai!
moeten wij naar de uitvaarmesse,
met den wagen, Blesse en Baai!”

En toen, na zijn hand te doppen
in 't gewijde water klaar,
zegt hij de hooge koppen
van 't onachtzaam peerdenpaar.

En hij kust en kruist ze beiden,
en „gij”, zegt hij, Blesse en Baai,
moet een lijk naar 't kerkhof leiden,
Baai en Blesse, stille, fraai.

Schuimen zoude ge en lastig zweeten,
zoo 'k u zonder wete liet
van de mare, en zoudt verheeten,
gave ik u den zegen niet!”

.
Hij besproeit en met gewijden
palm speerst hij peerd en stal,
om de lijkvaart te bevrijden
van gevaar en ongeval.

Een lijk wordt op een boerenwagen naar de kerk gebracht. Het voertuig is bespannen met eene „witte wijte” en de naaste familieleden nemen ter zijde van de kist plaats.

„Traagzaam trekt de witte wagen
door de stille strate toen,
en 't is weenen, en 't is klagen
dat ze bin' de wijte doen.

Stap voor stap zoo gaan de peerden,
traagzaam, treurig, stille en stom,
en ze kijken, of 't hun deerde,
dikwijls naar hun meester om.

De geburen en kennissen volgen in eene lange rij.

De geestelijkheid komt den stoet tot aan den ingang van 't dorp of tot het kerkhek tegemoet, onder 't somber kloggelui.

Na den dienst en de teraardebestelling treedt gewoonlijk de kerkbaljuw naar voren, noodigt de familie uit in deze, de kennissen in die herberg een glas bier te gaan drinken.

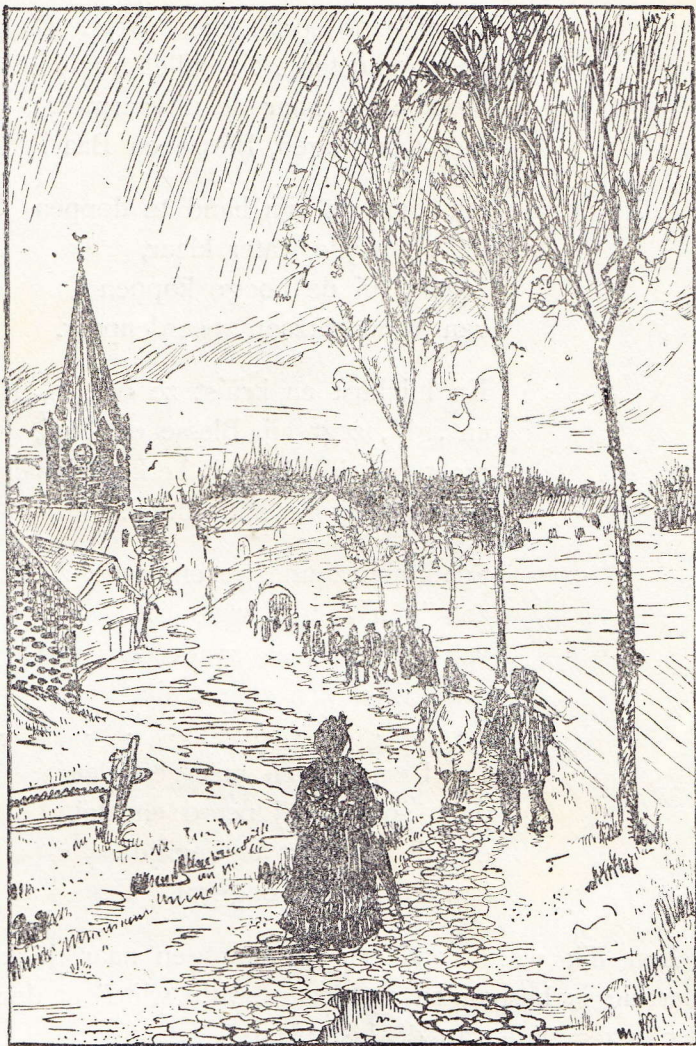
Meermalen zaten we ook aan een begrafenismaal. Eene oude vrouw bad nog eens voor de(n) doode... en dan werd er gewoonlijk dapper gegeten en gedronken.

Ja, we waren zelf eens getuige van eene broedertwist over de erfenis... eene broedertwist reeds, terwijl de grafmaker nog bezig was de groeve van den vader te vullen! Die twist liep over een stuk land, dat beide zonen begeerden.

De Vlaming is spoedig getroost, dat ook merkten we herhaaldelijk op bij dergelijke gebeurtenissen.

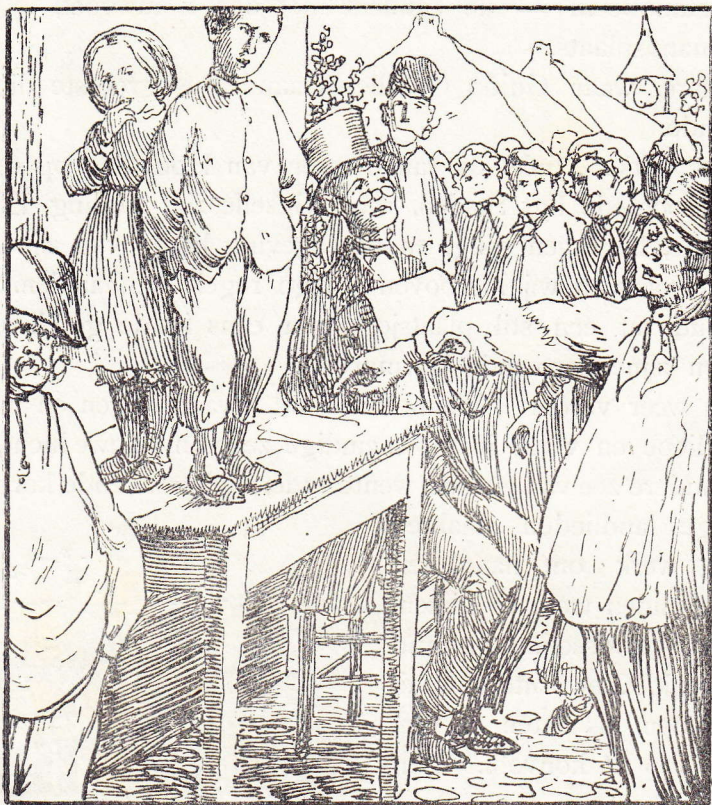
't Weesje heeft ons wat te ver doen afdwalen.

— Ze doen het naa een gesticht, vertelde het boertje. 't Es beter

Begravenis.

as in mien joengen tied en lik dat 't nog bestaat in vele prochies: ¹⁾ de uutbestedinge. 'k He ekik weezekinders gezien op 'nen herberg-tafele, erop gezet deur den sjampetter. ²⁾ En de kleine boerkies van 't omliggende kwamen ton biejen. ³⁾ Die 't minste bood kreeg 't weeze-kind. Ie most er van eigen zen profiet uut trekken ⁴⁾. De gastjes mosten werken lik 'nen grooten mensch en kregen dikkelst ⁵⁾ meer slagen of eten.

Uitbesteding.

Ja, bij Vrouwe Courtmans ⁶⁾ en bij Loveling ⁷⁾ hadden we van dergelijke tooneelen gelezen en ook wisten we wel, dat de uitbesteding van weezen nog bestaat! Niet altijd vallen de arme ouderlooze kleinen in goede handen. Daarentegen maakten we van zeer nabij kennis met een stelsel van uitbesteding, dat verre te verkiezen was boven een weeshuis.

¹⁾ 't Is beter dan in mijn jongen tijd en zooals nog de gewoonte is in vele dorpen: de uitbesteding. ²⁾ Ik heb weezekinderen op een herbergtafel gezien, erop geplaatst door den veldwachter. ³⁾ De geringe boertjes uit den omtrek kwamen dan bieden. ⁴⁾ Hij moest er natuurlijk zijn voordeel uit trekken. ⁵⁾ Dikwijls. ⁶⁾ O. a. in de Gemeente-onderwijzer. ⁷⁾ Een dure eed.

De trein rolde voort.

Rousselare's hooge St. Michielstoren dook weg...

Rousselare de geboorteplaats van Albrecht Rodenbach, den jongen, geestdriftigen dichter, die eilaas! zoo jong aan Vlaanderen werd ontrukkt.

De schepper van „Goedroen” rust ginds op 't stadskerkhof en zijn prachtig standbeeld — de Student met den Blauwvoet, — prijkt op de St. Amandsplaats.

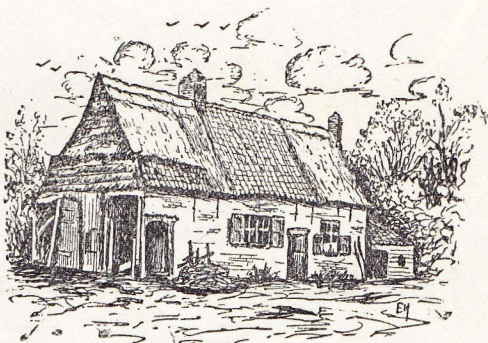
Rousselare, waar Guido Gezelle, Vlaanderens grootste dichter, zoo lang woonde.

Beveren, Gits... links de ranke toren van Hooglede op een heuvel. En over Hooglede ligt Staden, waar Gezelle zijn leerling, Eduard van den Bussche, begraven ging, en de ingaving kreeg van zijn „Kerkhof-blommen”, waarvan wij hierboven eenige regels aanhaalden.

Thorhout, nu een stil plaatsje, maar eens in de geschiedenis wel bekend om zijne beroemde jaarmarkt.

En dan weer verder 't Vlaamsche land, „waar oogen en herte baadden zoo diepe en verre in de oneindige zee van blauwe lucht, rustende op eene andere zee van groene, wentelende, wijdstrekkende korenvelden.”

Nijverige landlieden staakten even het werk om naar den voorbijvliëgenden trein te kijken, de eenigste afwisseling in hun lange dagtaak. Koewachters zwaaiden de armen, als zaten er veel kennissen „op 't konvooi.” Een zwaarbeladen wagen stond voor een barreel... Vrouwen kwamen uit hun huis.

Hoeve in Vlaanderen.

Tegen Brugge bemerkt men meer geboomte, Daar staan in eene heerlijke omgeving prachtige kasteelen, omringd door weelderige parken.

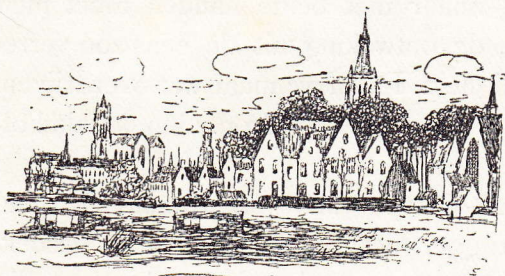
We zijn hier aan 't einde van „'t Houtland”, want langs de andere zijde van Brugge liggen de polders.

Eensklaps doemden drie torens op. 't Waren oude kennissen. Ook van andere kanten naderende, hadden we ze vroeger reeds dikwijls gezien. De Halle-, St. Salvators- en de O. L. V.-toren van Brugge... Statig verheffen de steenen reuzen zich boven de aloude stede, die eens rijk en machtig was, maar nu zoo verlaten, zoo doodsch is.

Een enkele maal „Brugge” maar meestal „Bruges” klonk het weldra langs den trein.

Bruges! — dat zegt voor ons niets — maar Brugge!... die naam doet 't Vlaamsche harte trillen. Brugge toovert ons allerlei beelden voor den geest... eene sterke veste... handelsvlooten... eene groote haven... drukke kaden, wriemelende pleinen, volle straten... gilden-optochten,

kloeke strijders, oprechte vaderlanders... schilders en geleerden. Bruges! die naam daarentegen doet aan eene te lang gedulde vernedering denken... aan ontarding, zelfverachting, zelfmoord.

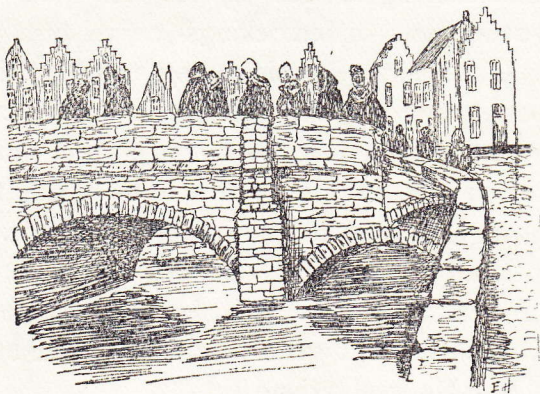
Gezicht op Brugge.

En daar stonden we in de eigenaardige spoorhalle, waar men bijna geen treinen zou verwachten... maar waant nog in den tijd te leven, toen alleen bommelende diligences en langzaam voortglidende trek-schuiten de weinige reizigers bedienden! Och, als men in Brugge dwaalt, langs de schilderachtige grachten, over de stille pleinen, door de verlaten straten... dan begrijpt men niet, dat een Noorder-expres voorbij deze stad vliegt... 't

Karakter dezer veste en dat der eeuw van den stoom komen niet overeen.

Het station van Brugge is een gewrocht van den bouwmeester Schadde, den schepper van Antwerpens beurs. De spoorhalle moest in overeenstemming zijn met 't oude Brugge en dat is ze

dan ook, echter naar het schijnt ten koste van hare bestemming. Men zegt dat ze onpractisch is. De meesten uit volk begrijpen niets van die harmonie en noemen Brugge's statie droef, triestig. 't Was tijd, dat de kunstzin van ons eens zoo kunstminnend Vlaanderen meer algemeen werd. We hooren zoo dikwijls spotten met wat we zouden kunnen noemen eene hervorming in 't bouwvak... en die spot vindt meestal zijn oorsprong in onwetendheid.

Te Brugge.

Vele Bruggelingen daarentegen hebben 't karakter hunner woonplaats begrepen en, wetende dat zonder dit karakter Brugge niet meer Brugge is, beijveren ze zich om op hunne woningen den oud-Vlaamschen stempel te drukken. Vele moderne huizen bezitten punt- en trapgevels, gothische vensters; en iemand ging zelfs tot aan den tijd der houten gevels terug. Natuurlijk spreekt men van overdrijving — 't is moeilijk steeds den gulden middenweg te houden — maar met beide handen moet men Vlaanderens ontwakken toejuichen, de ontwaking uit de eens zoo verre-gaande en noodlottige onverschilligheid. Laten we maar wat overdrijven, wat te luide roepen en schetteren, lang genoeg droomden, knikkebollen en suften we!

Met dat al zijn we weer van de spoorhalle afgedwaald. Nu bevonden we ons dan toch in Brugge, niet voor een vluchtig bezoek, zooals eenige Engelschen met wie we even kennis maakten en die zich voorstelden in een paar uren „de ronde der stede” te doen, om dan later te kunnen zeggen, dat ze deze en die vermaarde gebouwen gezien hadden, hunne beschrijving illustreerende met de algemeene „cliché's” van „nice” en „lovely” en „glorious.” Neen, weken zouden we in en rond Brugge vertoeven en tot onze beschikking hadden we adressen van welingelichte personen, plattegronden, geschiedkundige aantekeningen, een rijwiel, een paar goede beenen en vooral eene goede dosis onderzoekings- en reislust.

Onze eerste kennismaking met de Bruggelingen — gelukkig geen beslissende — was verre van aangenaam. Een tamelijk zware koffer moest een eindeke — o zoo'n klein eindeke — vervoerd worden. We riepen de hulp in van een man, die, tegen een muur geleund, zich behagelijk in den zonneschijn koesterde.

Daar we ons niet de weelde konden veroorlooven zoo maar op z'n „Amerikaansch” in den broekzak te tasten, waar dan de „Damned ¹⁾franks” voort 't grijpen zaten, ²⁾ maakten we eerst akkoord.

— Hoeveel vriend!

— Twee frank! klonk het zonder blikken of blozen.

¹⁾ Vervloekte.

²⁾ Uit een geloofbare bron vernamen we 't volgende. — Een Amerikaan had zijn zoon, die in Europa reisde onbepaald crediet op eene bank gegeven. Zoonlief bood zich zekeren dag op de bank aan en vroeg een 100.000 fr. De beheerders wenschten eerst inlichtingen te vragen aan den vader, wat ze telegrafisch deden. Ze ontvingen dit antwoord:

— „Zijn het 100.000 pond, die mijn zoon vraagt, sluit hem dan in een zinnenloozen-gesticht op. Zijn het dollars, stuurt hem naar huis. Maar zijn het 100.000 van „Your damned franks” geeft ze hem dan!

— Ge werkt maar voor zeer hoog loon, geloof ik.

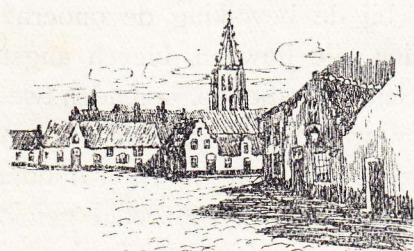
— 'k En werke niet voor niks. Draag jen koofer zalve!" ¹⁾ gromde de kerel, terugzinkend in zijn „dolce farniente." ²⁾

Er lagen nog tal van droomers tegen den muur. Maar ook anderen gaven te kennen, dat arbeid niet genoeg betaald kon worden. En toen we eindelijk een man vonden, die zich minder overdreven toonde en den last versjouwde, trachtte de gast ons nog een dubbelen prijs afhandig te maken.

Onwillekeurig dachten we aan eene beschrijving, welke we eens bij Havard lazen:

„Het is avond geworden, en de nacht nadert met rassche schreden. Van tijd tot tijd gaat ons eene sombere gedaante voorbij, een wezen gehuld in een mantel met kap.

Volg slechts een van die onbekende, sombere gedaanten, gij zult haar steeds zonder eenig gedruisch zien doordringen in eene bescheiden

Hoekje te Brugge.

woning, den donkeren winkel van een apotheker of drogist, waar men tegen geringen prijs tweeërlei langzaam werkende vergiften koopt. Gij zult zien, hoe zij stilzwijgend twee reeds vooraf gereedgemaakte pakjes in ontvangst neemt en, na eenig klein geld te hebben nedergelegd, zich weder haastig ver-

wijdert. Die twee pakjes zijn de dubbele behoefte voor den nacht: de vervalschte koffie, welke de moeder verhinderen zal een oog te sluiten en een aftreksel van papaverbollen, dat de kinderen zal doen slapen. Onvermijdelijke voorzorgen, want de nacht moet aan den arbeid besteed worden en het brood voor den volgenden dag, dat nog niet gewonnen is, moet aan den slaap worden betwist. Welk eene vreeselijke tegenstelling, die verleden grootheid, die fortuin, die luister, die verdwenen glorie en de onverbiddelijke ellende, welke tegenwoordig den armen bewoners de keel dichtsnoert, en hen noodzaakt hunne gezondheid te verwoesten, om hun ellendig bestaan te doen voortduren."

Tot zoover de schrijver. Papaverbollen mogen niet meer verkocht worden... de wet is gestreng op dit punt... maar de wet verplicht niet die leegloopers, die droomers, welke uren in de zon liggen of lusteloos op eene brug zitten, tot werken, om vrouw en kroost te

¹⁾ Draag uw koffer zelf. ²⁾ Zalig nietsdoen.

onderhouden... de wet weerhoudt evenmin de vrouwen, de moeders, te arbeiden tot diep in den nacht; waar de sterke zijn plicht verzaakt, daar zwoegt en tobt de zwakkere zich af, gedreven door de liefde tot haar kind.

Mannen met gespierde armen, met kloek lijf, gewelfde borst en breeden rug, — groote kerels met hooge gestalte... ach! ze kunnen zoo vreeselijk laf zijn, teerende op de gezondheid en de levensrust van de moeder hunner kinderen.

't Schijnt of het verval der eens bloeiende steden zich ook openbaart in de geslachten. Neen, 't waren geen suffers, geen lanterfanter, gelijk we er thans maar al te veel te Brugge zien, die eertijds Vlaanderens hoofdstad tot 't middelpunt van den wereldhandel maakten. Niet op leegloopers konden de kooplieden uit 't land of uit den vreemde zich steunen.

In eene zoogenaamde doode-stad, welke wij van nabij kennen, hebben we herhaaldelijk opgemerkt, hoe ook bij de bevolking de ondernemingsgeest gedooft scheen. Jonge lieden, die huwden, bleven angstvallig in hunne geboorteplaats, zetten een winkeltje op, oefenden twee, drie beroepen uit en teerden 't liefst op wat hun voorgeslacht bijeenverzameld had. Slechts enkele paren weken uit naar een beter midden en gewoonlijk ging 't hun goed. Anderen, door dit voorbeeld gelokt, wilden ook hun geluk beproeven, namen 't manhaftig besluit zich uit hunne omgeving los te wringen... maar keerden na korten tijd in 't oude nestje terug.

Zou ook daarin — in die uitdooving van ondernemingsgeest — niet de oorzaak schuilen, dat doode steden verlaten blijven, terwijl dorpen op eenige uren afstand zich voortdurend uitbreiden en opwerken?

Herhaaldelijk raakten we 't verval van Brugge aan; 't wordt tijd, dat we even spreken over de geschiedenis van West-Vlaanderens hoofdstad.

A. HANS.

KERLINGALAND.

(GESCHIEDENIS, LEGENDEN, ZEDEN
EN GEWOONTEN DER KUSTBEWONERS).

Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal, en zijn roem.

(Hendrik Conscience.)

LODEWIJK OPDEBEEK.
BOEKHANDELAAR-UITGEVER
ANTWERPEN.

1912.

KERLINGALAND

A. HANS
KERLINGALAND

LODEWIJK
OPDEBEEK
ANTWERPEN
1912.

UITGAVE - LODEWIJK - OPDEBEEK

